

En oppgave om barnehagens uteområder

Problemstilling: Er det forskjell i barns fysiske lek i barnehager med ulikt uteområde?

av

Ingvill Eriksen
Kandidatnummer 200

Bacheloroppgave Hovedmodell

Veileder fordypning/linje
Kathrine Bjørgen

Veileder pedagogikk
Kari Nergaard

Trondheim, april 2012

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskolen og er godkjent som en del av førskolelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

Innholdsfortegnelse:

Innledning: s.2

TEORI: s.3

Barnehager og deres uteområde s. 3

Fysisk lek og aktivitet i barnehagen s. 4

Helse s. 6

Affordances s. 7

METODE: s. 8

Kvalitativ eller kvantitativ metode? S. 8

Utvalg s. 8

Materiale og prosedyre s. 9

Etiske retningslinjer s. 9

Validitet s. 10

Reliabilitet s. 10

Funn s. 11

Resultat s. 15

DISKUSJON: s. 17

Avsluttning s. 21

Innledning

I denne bachelor oppgaven har jeg valgt å sammenligne den fysiske leken i to barnehager med ulikt uteområde. Det var ett enkelt for meg å velge tema til denne oppgaven da førskolelærer utdanningen får meg til å reflektere langt tilbake i egen barndom.

Selv gikk jeg som barn med deltids plass i en barnehage med et lite naturholdig uteområde. I tiden hvor jeg ikke var i barnehagen var jeg hjemme på landet og lekte med nabobarna. Når jeg ikke var i barnehagen var vi ute hele dagen og hadde både fjære, myr, innsjø, åker, eng og skogsområder i umiddelbar nærhet. Jeg husker at jeg opplevde barnehagens uteområde som ”kjedlig”, det var lite å finne på og dessuten var de populære lekeområdene i barnehagen ofte okkupert av andre barn.

Jeg har notert meg i løpet av disse tre årene ved DMMH at det er stor variasjon innen barnehages uteområder. Det finnes heller ingen krav til hva barnehagens uteområde skal inneholde. Riktignok er det krav til antall kvadratmeter pr barn, men det stilles ingen krav til hvordan uteområdet skal se ut. Kunnskapsdepartementets veileder for utforming av barnehagers utearealer gir veiledning til hvordan man bør og kan utforme utearealet, men det settes fortsatt ingen krav. Dette gjør at vi får stor variasjon innen uteområdene. Mine tanker om egen barndom og det faktum at det ikke finnes krav til innholdet i barnehagens uteområde gjorde at jeg kom frem til problemstillingen: *Er det forskjell i barns lek i barnehager med ulik uteområde?*

Det er også mange andre ting jeg kunne tenke meg å finne svar på når det gjelder barnehagens uteområde. Er barna mer fysisk aktive i barnehager med stort og variert uteområde? Hva med motorikken? Er barn mer sosialt kompetente i barnehager med store naturområder?

Det sier seg selv at jeg må begrense meg i forhold til disse spørsmålene og at jeg må ha langt mer omfattende undersøkelser om jeg skal få svar på alle disse spørsmålene. Jeg vil ta opp disse spørsmålene og temaet i drøftingen, men holde fokus på barns fysiske lek som er hovedtema for denne oppgaven.

Jeg har i arbeidsprosessen med bachelor oppgaven blitt enda mer bevisst mine holdninger til uteliv og fysisk aktivitet i barnehagen. Jeg håper de som leser denne oppgaven vil fatte mine poeng angående viktigheten med fysisk lek og gode uteområder i barnehagen.

TEORI

Barnehager og deres uteområde

Dagens barnehager er forpliktet til å følge *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*, som er utarbeidet av utdanningsdirektoratet. Rammeplanen skal gi føringer og rammer for hvordan barnehagen skal arbeide. Rammeplanen kan brukes som et arbeidsdokument for styрere, pedagogiske ledere og øvrige ansatte i barnehager. Rammeplanen gir også personalet i barnehagen forpliktende rammer for barnehagens innhold og oppgaver.

(Kunnskapsdepartementet, 2011)

Barnehageloven fastsetter at barnehagen i samarbeid og forståelse med hjemmet skal ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (Barnehageloven, §1). Rammeplanen har også sju fagområder som sier noe om hva og hvordan personalet kan og bør jobbe med fagområdene. I min oppgave er det naturlig at jeg legger spesielt vekt på fagområdet *kropp, bevegelse og helse*.

Fagområdet kropp, bevegelse og helse sier følgende i rammeplanen:

”I løpet av småbarnsalderen tilegner barna seg grunnleggende motoriske ferdigheter, kroppsbeherskelse, fysiske egenskaper, vaner og innsikt i hvordan de kan ivareta helse og livskvalitet. Barn er kroppslig aktive og de uttrykker seg mye gjennom kroppen. Gjennom kroppslig aktivitet lærer barn verden og seg selv å kjenne. Ved sanseintrykk og bevegelse skaffer barn seg erfaringer, ferdigheter og kunnskaper på mange områder. Barns kontakt med andre barn starter ofte med kroppslige signaler og aktiviteter. Dette har betydning for utvikling av sosial kompetanse. Godt kosthold og god veksling mellom aktivitet og hvile er av betydning for å utvikle en sunn kropp. Variert fysisk aktivitet både inne og ute er av stor betydning for utvikling av motoriske ferdigheter og kroppsbeherskelse. Aktiv bruk av natur og nærmiljø gir mange muligheter”(Kunnskapsdepartementet, 2011, s.35).

Her ser vi at rammeplanen påpeker viktigheten av fysisk aktivitet og helse allerede i barnehagealder. Rammeplanen påpeker at variert fysisk aktivitet både ute og inne er av stor betydning for utviklingen av en sunn kropp. Uteområdene i barnehager bør være utformet slik at de gir god inspirasjon til fysisk lek.

Per i dag er det ikke gitt noen eksakte bestemmelser for hva barnehagens uteområde skal inneholde eller hvordan det skal utformes. Dette gjør at det blir stor variasjon i uteområdene til barnehagene. Kunnskapsdepartementets veileder for utforming av barnehagens utearealer gir veiledning for hvor stort ute området bør være, og veiledning for hva et ute område bør inneholde. Blant annet står det at ”natur gir barn de beste lekemuligheter. Naturlig vegetasjon bør i størst mulig grad bevares på tomte” (Kunnskapsdepartementet, 2007). Ute områdene i barnehagen gir muligheter for frisk luft og barna får oppleve både klima og årstider. Barnehagens uteareal gir større muligheter for høyløst- og fysisk lek, da det er større areal og lydnivået merkes ikke likegodt ute som inne. Ved at uteområdet som oftest har større areal enn barnehagens inne område, gir ute området muligheter for arealkrevende lek (Kunnskapsdepartementet, 2007). Norske og svenske studier viser at barn i barnehager med stort, variert og naturinnholdig uteareal leker flere fantasileker, tempoet blir mindre, og det er færre konflikter i disse typer uteområder i forhold til barnehager med et lite uteområde og lite natur. Dessuten viser studiene at den motoriske utviklingen hos barna er bedre i barnehager med store varierte uteareal og som inneholder natur (Kunnskapsdepartementet, 2007). Dette er som tittelen sier en *veileder* for barnehagens utforming av barnehagens utearealer, og setter dermed ingen krav til hvordan uteområdet skal utformes. Da er det selvsagt at det vill bli variasjon i uteområdene til de forskjellige barnehagene. En barnehage som ligger i sentrum vil da naturlig nokk få mindre naturinnholde områder enn en barnehage som ligger i utkanten av byen.

Fysisk lek og aktivitet i barnehagen

Når jeg sier fysisk lek, tenker mange på leker som slossing, knuffing og lek som kan være stressende for de voksne. Det jeg tenker på når jeg sier fysisk lek, er en lek som holder kroppen i aktivitet. Dette kan være rolleleker som utfolder seg over et stort areal, fysisk lek som å dra akebrett opp en bakke og rutsje ned, sykle, klatre, hoppe osv. Jeg tenker altså på leke aktiviteter som holder kroppen i bevegelse og som utfordrer barnets motoriske evner. ”Fysisk aktivitet defineres som all kroppslig bevegelse produsert i skjelettmuskulatur som resulterer i en vesentlig økning av energiforbruket utover hvilenivå” (Departementene, 2006). Fysisk lek i barnehagen kan altså sies å være noe av det samme som fysisk aktivitet i barnehagen. Det er forskjell mellom lek og aktivitet, dette forklares i neste avsnitt. For barn i barnehagen er lek kanskje den viktigste kilden til utforskning, forståelse og det å utvikle evne til å takle tilværelsen. Leken har også stor betydning for utviklingen av motoriske egenskaper og for utviklingen av det sosiale og det emosjonelle (Departementene, 2006).

For å skille mellom fysisk aktivitet og fysisk lek i barnehagen vil jeg nå prøve å beskrive min tanke om forskjellene på disse to begrepene.

Det kan være vanskelig å definere ordet lek, da lek blant barn oppstår spontant og lekens innhold varierer fra sted til sted og tid til tid. Lekens innhold kan også forandres kjapt ved at det kommer inn nye deltakere i leken, eller ved at en ny gjenstand dukker opp. Det kan også være vanskelig å skille lek fra andre aktiviteter (Lillemyr, 2011). Jeg synes Bagøien har en fin forklaring på hva lek er. Bagøien bruker et eksempel om to gutter som balanserer på et liggende grantre. De øver på å balansere, de leker ikke. De er konsentrerte og prøver frem og tilbake og venter på tur. Plutselig tar den ene gutten tak i skjorta til den andre gutten, slik at han faller ned. Gutten som står igjen på stokken ler, mens den andre er på tur opp for å rive han ned. De to guttene ler og puffer hverandre, de mister balansen, hyler, finter og lurer. Her ser vi at i starten var det en aktivitet med bestemt mål om å øve seg på å balansere, deretter gikk aktiviteten over til lek. "Lek kan oppstå i alle typer situasjoner; inne, ved bordet, oppe i grantreet, i skibakken, osv. Leken kan imidlertid ikke avtales på forhånd og styres av voksne. Lek blir lek bare i det øyeblikket barna inntar en mental innstilling og på den måten bestemmer seg for å leke" (Bagøien, 2006, s 66). Vi kan si at leken er en aktivitet som foregår med mental tilnærming. En aktivitet er en aktivitet som utøves fordi den for eksempel er voksenstyrt og organisert med regler og forskjellige mål. En lek foregår fritt og kan til stadighet endre karakter og innhold. Aktiviteten har et bestemt mål, som for guttene var å øve seg på å gå over stokken, mens leken er som sagt fri og oppstår når barna treer inn i en mental innstilling, som sier at nå er det lek.

Bateson sier også at lek er en mental innstilling, man forholder seg til virkeligheten med den innstilling om at det som skjer er lek. Bateson mener at vi har felles grunnleggende lekesignaler som høyerestående dyr. Når for eksempel hundevalper leker logrer de med halen for å vise at den "truende" oppførselen deres kun er på lek. Barn og voksne som forstår lek viser lekesignaler med øynene, mimikk, stemmebruk og de viser lekesignaler ved måten å oppføre seg og snakke på. Det lille smilet om munnen kan være nok til at den du leker med skjønner at det er lek (Bateson i Olofsson, K. 2005). Fysisk lek er altså lek hvor kroppen holdes i bevegelse, og fysisk aktivitet er aktivitet hvor kroppen også holdes i bevegelse, men man kan ikke se noen lekesignaler i aktiviteten, og aktiviteten kan dermed skilles fra lek.

Helse

Det er i senere tid hevdet at barn og unge har lavt fysisk aktivitetsnivå og dårlig fysisk yteevne. Det er blitt lettere å hengi seg til fysisk passivitet, og man må i større grad oppsøke fysisk aktivitet nå enn før. Det skal sies at man i dag er mer fysisk aktiv på fritiden, men denne aktiviteten klarer ikke å veie opp for den tapte daglige fysiske aktiviteten som det var mer av før. Når jeg sier før, mener jeg før samfunnet endret seg i den retningen at industrien ble i stor grad maskinstyrt, teknologien tilsier stillesittende arbeid, kollektiv trafikk, foreldres redsel for å slippe barn ut av synet og redsel for risikolek (Departementene, 2005).

Det er en godt dokumentert sammenheng mellom fysisk aktivitet og helse. Hjerte- og karsykdom utgjør et betydelig helseproblem, og det er stor sjanse for å redusere risikoen for å utvikle hjerte- karsykdommer ved regelmessig fysisk aktivitet. Regelmessig fysisk aktivitet forebygger og reduserer risiko for overvekt, fedme, høyt blodtrykk, tykktarmkreft, brystkreft og diabetes type to. Er du regelmessig i fysisk aktivitet vil du styrke din egen muskel- ledd- og skjeletthelse (Anderssen & Hjermand, 2000). Det er også en rekke andre fordeler og gevinster du oppnår ved regelmessig fysisk aktivitet; bedre evne til å takle stress, langsommere aldring, økt arbeidskapasitet, styrket immunforsvar, større overskudd – mer trivsel, bedre søvn, bedre lunge funksjon, sterkere hjerte, bedre blodsirkulasjon, sterkere muskulatur, benvev, brus, sener og bånd, mindre risiko for utvikling av beinskjørhet og ”slitasjegikt”, mindre ryggbesvær og bedre leddfunksjon og bevegelighet samtidig som du får bedre kroppsbalanse og mindre risiko for fall (Departementene. 2005). Regelmessig fysisk aktivitet gir mange fordeler, og gode holdninger til fysisk aktivitet i samfunnet er med på å bedre folkehelsen. Barn som er vant med å være ute, er vant til å være fysisk aktive da uteområde innbyr til lek som krever stort areal og man kan tillate høyere tempo i uteområdet. Er uteområdet utformet slik at det er mye ulent terreng gir dette en bonus for fysisk aktivitet og utviklingen av motoriske ferdigheter.

Et godt utformet ute område, som bidrar og inspirerer til fysisk lek og aktivitet er med på å fremme helsen til hvert enkelt barn i barnehagen. I statsmelding nr 16, Nasjonal helse og omsorgsplan 2011 – 2015 skriver helse og omsorgsdepartementet at en av samfunnets viktigste ressurser er befolkningens helse. Regjeringen vil øke innsatsen for folkehelsen, og folkehelsearbeid handler om å skape gode oppvekstvilkår for barn og unge, og ikke minst fremme oppvekstvilkårene (Helse- og omsorgsdepartementet, 2011). Folkehelsearbeid handler også om ”å utvikle et samfunn som legger til rette for sunne levevaner og beskytter

mot helsetrusler” (Helse- og omsorgsdepartementet, 2011). Helse og omsorgsdepartementet skriver også at det i barne- og ungdomsårene legges grunnlag for god helse gjennom resten av livsløpet. Altså, det er større sannsynlighet for at du er fysisk aktiv i ditt voksne liv, og du har vært fysisk aktiv i barne- og ungdomsårene. En barnehage som bidrar og inspirerer til fysisk lek vil være med på å legge gode føringer for barnas holdninger til fysisk aktivitet igjennom resten av livsløpet.

Affordances

Biologen James Gibson beskriver med ordet affordances hvordan naturen innbyr til lek. Affordances er hva naturen har å tilby av aktiviteter. Vi kan si at et tre innbyr til klatring og lek om ekorn og dyr som bor i høye trær, en bekk innbyr til lek med vann, konstruksjon av demning og kanskje er bekken et dypt djuv som må hoppes over for å nå over til paradiset på den andre siden. Et ferdigbygd klatrestativ i barnehagen er allerede ferdig utformet og har på forhånd sagt hva det skal brukes til. I naturen har vi hundrevis av forskjellige trær, ikke et eneste ett er likt, og hvert enkelt tre kan innbyr til forskjellig lek. En barnehage som inneholder naturområder vil ha større grad av affordances enn hva en barnehage uten naturområde vill ha. (Mjaavatn, 2004, her i Lyseklett, 2004)

Barn har evne til å forandre verden, i butikker kan man finne leker som kalles ”transformers” (leker som forandrer seg fra en dukke til en bil ved å trykke på en knapp), dette er leker som strengt tatt er unødvendige for barn, da de har evne til å forandre hva som helst til det de vil. En pinne kan bli både et fly en bil og en båt. Et uteområde som på forhånd ikke bestemmer hva leken er, altså ute områder med natur områder utfordrer barns fantasi lek og tilbyr barna hva som helst av ”leker”, da barna selv bruker fantasien til å bestemme hva den store steinen midt på myra skal brukes til (Olofsson. K, 2005).

METODE

Kvalitativ eller kvantitativ metode?

I prosessen med å finne hvilken metode jeg skulle bruke for å få svar på min problemstilling endte jeg på kvalitativ metode, observasjon av enkelt barn. Både kvalitativ og kvantitativ metode har felles mål om å gi bedre forståelse av hvordan enkeltindivider, institusjoner og grupper handler og samhandler. Samtidig vil også kvalitativ og kvantitativ metode gi bedre forståelse av samfunnet vi lever i. Ser vi bort i fra dette er kvantitativ og kvalitativ metode ganske forskjellige. Kvantitativ metode er en metode som smaler inn data som er målbare. Man kan altså gjøre om informasjonen man har samlet inn til målbare data som gjør at vi kan regne ut gjennomsnitt og prosenter av en stor mengde (Dalland, 1993). Kvalitativ metode går ikke i bredden som kvantitativ metode gjør, men går i dybden. Kvalitativ metode undersøker få undersøkelsesenheter, men får mange opplysninger ut fra disse få undersøkelsesenheter. Kvantitativ metode får få opplysninger fra mange undersøkelsesenheter. Ved kvalitativ metode skjer datainnsamlingen i direkte kontakt med feltet. Forskeren er der hvor opplysningen skal samles inn, og enten intervjuer informanter eller observerer selv (Dalland, 1993).

Det var i forhold til min problemstilling mest naturlig å velge kvalitativ metode, da jeg ønsker å sammenligne to forskjellige ute områder, og den fysiske leken i disse ute områdene. Jeg har ikke som mål å finne ut antall pulsslag, antall hopp og kast osv i de forskjellige ute områdene. Men heller se hva de faktisk gjør, og deretter sammenligne for så å granske om det er noen forskjeller. Jeg har vagt observasjon for innsamling av data, og har valgt å utføre observasjonen ved å være passiv, og objektiv. Jeg har skrevet ned akkurat det barnet gjør i løpet av en utetid på 45 minutter, og ikke tolket noe av det barnet gjør eller sier. Jeg bruker altså løpende protokoll som observasjonsmetode, med fokus på hva barnet gjør av kroppslig aktivitet (Løkken, Søbstad, 2006).

Utvalg

For å få svar på problemstillingen min har jeg valgt ut to barnehager med helt ulike ute områder. Den ene barnehagen ligger i Trondheim sentrum (barnehage 1), mens den andre barnehagen ligger utenfor tettstedet Rørвик i Nord-Trøndelag (barnehage 2). I vedlegg en og to kan du se bilder og beskrivelse av de to forskjellige barnehagene. Jeg anbefaler at du ser

igjennom disse bildene for at du skal danne deg et inntrykk av forskjellene mellom disse to barnehagene. Se igjennom før du leser om resultater og diskusjon.

Jeg ønsker å finne ut om det er forskjell i barns fysiske lek i barnehager med ulikt uteområde og har derfor, bevisst, valgt ut to barnehager som ligger i ytterpunktene av hverandre når det gjelder uteområdet. Barnehage 1 har et lite inngjerdet uteareal (i forhold til den andre), og grunnen er stort sett asfaltbelagt og nesten gjennomgående vannrett. Barnehage 2 har et enormt inngjerdet uteareal og har forskjellig bakke grunnlag som plen, myr, grus og asfalt. Terrenget er også variert med bakker, myra gjør terrenget spesielt ulent og plenen på baksiden av barnehagen har heller ikke en jevn grunn. Dette gjør at disse to barnehagene byr på forskjellig inspirasjon til lek og gir forskjellige motoriske og fysiske utfordringer til barna.

Jeg har observert to like gamle jenter i hver sin barnehage i ute området deres. Jeg brukte 45 minutter på hver observasjon.

Materiale og prosedyre

Jeg tok kontakt med styrere ved de to forskjellige barnehagene og fortalte om oppgaven min og at jeg ønsket å observere i deres barnehage, og å fotografere ute områdene deres. Da jeg fikk klarsignal fra styrere, oppsøkte jeg barnehagene.

Under observasjonene brukte jeg penn og papir og noterte ned underveis i observasjonen. Rett etter observasjonen var ferdig, renskrev jeg observasjonen i word. Det er disse to renskrevet observasjonene som ligger til grunn for funnene og diskusjonen. Observasjonene kan du lese i vedlegg 3 og 4. Jeg har som tidligere nevnt i metodekapitlet brukt løpende protokoll som fremgangsmåte. Jeg sammenligner observasjonene i funn kapitlet. Her setter jeg observasjonene opp mot hverandre og plukker ut deler av observasjonen som er relevante å sammenligne.

Etiske retningslinjer

Informert, frivillig samtykke: Innebærer at informanten har sagt seg villig til å delta i en undersøkelse. I noen tilfeller får man samtykket skriftlig, men ikke nødvendig. Informanten må ha forstått hva undersøkelsen innebærer før han eller hun samtykker. Man kan ikke kreve at deltakeren skal fortsette undersøkelsen om deltakeren av en eller annen grunn skulle trekke seg under undersøkelsen, dette av forskningsetiske normer (Dalland, 1993). I mitt tilfelle skal jeg ikke undersøke mennesker, men heller undersøke objekter, og objektenes innvirkning på

mennesker. Jeg tok kontakt med styrerne i de to barnehagene og forklarte hva undersøkelsen dreide seg om og spurte om jeg kunne få komme å observere et barn i ute området. Det var de styrerne som valgte ut barn jeg skulle observere, jeg spesifiserte ønsket alder til barnet, da det er en forutsetning for reliabiliteten i undersøkelsen min. Ettersom barna ville bli anonymisert og heller ikke fotografert trengte jeg ikke skriftlig samtykke.

Anonymitet: I oppgaven min navngir jeg ingen barn, og det er heller ikke nødvendig og oppgi alder eller kjønn på barnet, da det er valgt ut to barn med lik alder for å sikre at de har noen lunde likt utgangspunkt. Jeg har også valgt likt kjønn på barna jeg observerer, for å unngå diskusjoner og feilkilder angående at det er forskjell på barns fysiske lek innen kjønn. Dette gjør at jeg kun trenger å lage et annet navn på barnet enn det barnet i virkeligheten har. Dette gjør at det blir full anonymisering av barnet.

Validitet

Validitet handler om hvor godt jeg klarer å måle det jeg skal undersøke. Har jeg gjort gode nokk undersøkelser for å få svar på problemstillingen min? Er undersøkelsene gyldige til å dra en konklusjon og til å få svar?

Ettersom jeg har brukt passiv og objektiv observasjon tør jeg si at undersøkelsene mine er gyldige til å gi svar på problemstillingen min. Jeg kan ut fra observasjonene sammenligne hva som blir gjort av fysisk lek i de to forskjellige barnehagene og dermed svare på problemstillingen. Det er mulig det er litt tynt med en observasjon i hver barnehage da et barn stort sett leker forskjellig fra dag til dag, men jeg får uansett sammenlignet de to barnehagene, og undersøkelsene er dermed valide. Jeg ville fått en høyere validitet om jeg hadde gjort flere observasjoner i hver av barnehagene.

Reliabilitet

For at barna som skulle observeres hadde nokså likt utgangspunkt for å bevege seg i ute området var det viktig for meg å observere på dager hvor det var samme værforhold. Været kan påvirke humøret og dermed den fysiske leken som jeg skulle observere hos barna. Jeg valgte også samme kjønn og alder på de to som skulle observeres, på denne måten unngikk jeg diskusjonen om at gutter og jenter leker forskjellig, og at barn med ulik alder ville ta i bruk uteområdet annerledes. Uteområdene får altså så lik som mulig mulighet til å innby til lek, når jeg velger to forholdsvis like barn.

Ettersom jeg har valgt observasjon kan jeg si at det er lav reliabilitet i oppgaven min. Dersom jeg skulle gått tilbake i de to barnehagene og gjort nye observasjoner hadde jeg ikke fått nøyaktig samme resultat. Resultatet hadde blitt annerledes på grunn av at alle dager er forskjellige i barnehagen, og barn blir påvirket av hvilke andre lekekamerater som er tilstede i barnehagen. De blir også påvirket av vær, vind og de voksnes aktivitet i barnehagen. Undersøkelsene mine er pålitelige i den grad at jeg har valgt ut to barnehager med forskjellige ute områder, og undersøkelsene kan på grunn av at barnehagenes ute områder er så forskjellige gi meg svar på problemstillingen, da problemstillingen spør etter forskjeller i fysisk lek i barnehager med *ulikt* ute område.

Funn

Funnene jeg gjorde er basert på observasjonene jeg gjorde i de to barnehagene. Observasjonen fra barnehage 1 finner du i vedlegg 3, mens observasjonen fra barnehage 2 finner du i vedlegg 4. Jeg vil under presentere observasjonene side om side i en tabell. Her skriver jeg i stikkordsform hva som er skjedd under observasjonen, jeg har også markert hva jeg ser på som fysisk lek og har lagt ved andre kommentarer jeg finner nødvendig. Kommentarer og tolkninger er markert med kursiv. Jeg har satt et plusstegn foran punkter jeg mener inneholder fysisk aktivitet og fysisk lek. Det riktig nokk ikke fysisk aktivitet jeg ser etter i problemstillingen, men jeg synes det er interessant og se om det er mer av fysisk aktivitet i en av barnehagene, jeg vil også ta med dette i drøftingen, da jeg mener det er relevant for å diskutere problemstillingen om ulike ute områder i norske barnehager.

BARNEHAGE 1	BARNEHAGE 2
+ løper ned til porten. Står stille, venter på en voksen. Går over området, stiller seg ved gjerdet. Ser etter fugler, prater. Setter seg på huk, strekker øyne opp mot himmelen. Går opp gresshaugen, stiller seg på toppen. Står lenge, setter seg på huk. <i>Ser etter fugler.</i> Går ned gresshaugen, stiller seg ved gjerdet, står lenge å ser i luften. + kaster brød over gjerdet. <i>Lj3 har enda ikke</i>	Sandkasselek. Graver med en spade i sanden. + Går ut av sandkassen. Løper mot hovedinngangen langs asfalten, svinger til høyre og fortsetter å løpe rundt barnehagen og til baksiden. <i>Aj3 løper sammen med noen andre barn mens de smiler og ler. De leker ikke, de løper mot et mål som er organiserte sang leker på baksiden av barnehagen. Aj3 har her allerede løpt lenger enn hva Lj3 har gjort i barnehage 1.</i> Aj3 lener seg mot barnehageveggen og ser

inntatt den mentale innstillingen som tilsier at hun leker. Dermed ingen fysisk lek her, men at hun kaster er positivt for utviklingen av motorisk ferdighet.

+ løper halvvegs opp gresshaugen, løper ned igjen. Hopper opp og ned på tærne ved siden av en voksen. *Fortsatt ingen fysisk lek, men Lj3 er i fysisk aktivitet når hun løper opp og ned bakken og hopper opp og ned.*

Går fra den voksne, og tusler rundt på plassen

+ Løper bort til trærne bak gresshaugen. *Lj3 leker ikke, da hun bare løper målrettet bort til trærne.*

Lener seg mot et tre. En venninne kommer, de står og prater.

+ Setter seg på rumpa, reiser seg igjen.

Strekker hendene opp mot treet, later som hun tar ned noe. Går til buskene på uteområdet, går tilbake til trærne, bøyer seg ned, skyver på en trestokk, strekker hendene opp mot treet igjen. Går til blå trapes, går opp blå trapes, går ned ned igjen, tilbake til trærne. Drar i et tau som henger fra trærne, mister taket, faller, reiser seg og drar i tauet igjen. *Her ser vi en seanse på fysisk lek hvor Lj3 leker med en venninne, de har høyt tempo og Lj3 bruker kroppen aktivt, men sekvensen varer ikke lenge.*

Lj3 slipper taket i tauet. *Lekevenninden har forlatt lekesekvensen.*

Lj3 går fra trærne og bort til porten, går inn i lekebua. Kommer ut med sykkel.

utover gressletta.

+ Hun løper videre fra barnehageveggen og ned til gressletta. Aj3 stiller seg ved en førskolelærer og holder hender med førskolelæreren og en jente. *De danner en ring.*

Aj3 slipper hendene til de hun holder og går ut av ringen. Setter seg på gresset ved en annen førskolelærer. Får maling i ansiktet.

+ Går tilbake til ringen. Aj3 holder hender og går i ring samtidig som hun synger "Bjørnen sover". Når sangen er ferdig løper hun bort fra ringen og bort til trærne langs gjerdet.

Aj3 løper bak et tre, og løper noen runder rundt treet. Hun løper tilbake til

førskolelæreren og holder hender med to andre barn. De danner en ny ring. *Her ser vi fysisk lek, Aj3 inntar en mentalinnstilling om at de leker at bjørnen sover og at bjørnen løper etter barna. De synger og har det gøy samtidig som de bruker kroppen aktivt i leken.*

+ Aj3 holder hender og går i ring mens hun synger Bjørnen Sover igjen. Når sangen er ferdig slipper hun hendene og løper mot trærne som står i kanten av gressletta. Hun snur og løpet tilbake igjen. Aj3 legger seg på bakken. *Det dannes en ny ring rundt henne, og de andre barna synger Bjørnen Sover og går i ring rundt Aj3. Den fysiske leken fortsetter.*

+ Aj3 spretter opp når sangen er ferdig og løper etter noen barn som løper mot

+ sparker på sparkesykkelen. *At Lj3 sparker på sparkesykkelen kan være fysisk lek, men det er vanskelig å si ettersom jeg ikke kan se noen leksignaler.*

Setter fra seg sykkelen, tusler rundt trærne.

+ skyver sparkesykkelen fra trærne til asfalten. Sparker på sparkesykkelen fra trærne til sandkassen. *Skyver gjennom snø.*

Usikker på om Lj3 i denne sekvensen leker da hun er alene og viser ingen lekesignaler.

Setter fra seg sykkelen. Går opp i sandkassa.

Studerer vannkanne. Setter seg på

melkekanne. Reiser seg, får en spade, setter seg. Graver sand og heller i vannkanne.

Sandkasseleken fortsetter. Går ut av sandkassa, går bort til en voksen. Holder rundt låret til en voksen. Lj3 blir med en annen voksen til toppen av gresshaugen.

+ Lj3 aker på rumpa ned gresshaugen. Går opp gresshaugen igjen. Stiller seg på alle fire, triller en snøball rundt på haugen. Reiser seg, sparker snøballen, følger etter og sparker snøballen helt ned gresshaugen. Går opp triller ny snøball, sparker også denne helt ned gresshaugen, går opp igjen. *Her ser vi at Lj3 igjen blir fysisk aktiv, hun aker og lager snøball. Jeg ser fortsatt ingen tydelige lekesignaler, jeg vil si at her holder Lj3 seg fysisk aktiv gjennom å bli inspirert av den voksne til å ake på rumpa å lage snøball.* Lj3 ser seg rundt når hun har kommet på toppen, går ned til gjerdet, og stiller seg ved gjerdet og ser ut på elven. *Lj3 blir brudt ut*

grantrærne som står langs gjerdet. Aj3 strekker hendene ut mot en gutt mens hun løper. Aj3 faller, reiser seg fort opp igjen og løper videre etter de andre barna. Aj3 legger hånden på en gutt og sier "tatt!". Aj3 løper tilbake til førskolelæreren og danner en ny ring. *Her fortsetter den fysiske leken, Aj3 har nå fått rollen som bjørn og bruker kroppen aktivt når hun skal fange de andre barna.* Aj3 holder hender med to andre barn. *Nå skal de leke katt og mus.*

Et barn springer ut og inn av ringen, mens et annet løper etter. Aj3 løfter hendene opp og ned, og prøver å hindre "katten" i å komme inn i ringen. Aj3 slipper hendene til de hun holder og går ut av ringen. Hun setter seg på gresset og leker med ansiktsmalingen som ligger der. *Her faller Aj3 ut av leken og velger å tusle seg en tur.*

Aj3 går tilbake til ringen. *Hun får lov til å være mus.*

+ Hun stiller seg midt i ringen, bøyer hodet og løper ut av ringen. Aj3 løper halvvegs rundt ringen, så løper hun inn. Aj3 løper ut av ringen og løper to runder rundt ringen. Aj3 løper inn i ringen, blir stående, løper så ut. Løper halvvegs rundt ringen og løper inn igjen. *En gutt legger hendene på ryggen til Aj3 og sier tatt!. Her ser vi igjen eksempel på fysisk lek, barna leker at de er katt og mus og at katten skal fange musa. De løper, bøyer seg opp og ned for å komme inn og ut av ringen. Barna som står i ring følger med og*

fra den fysiske aktiviteten da den voksne har gått ned til gjerdet. Lj3 henger seg på og er nysskjerrig på hva den voksne og noen andre barn ser på. De ser på fugler.

bøyer kroppen og hendene opp og ned for å stoppe katten, og slippe inn musa.

Aj3 stiller seg i ringen og holder hender med to andre barn. Aj3 løfter hendene opp og ned for å stoppe katten, og slippe inn musen.

Dette gjentas mange ganger.

Aj3 går ut av ringen, finner en lang pinne som hun slår i bakken foran seg mens hun går opp bakken til barnehagen. Aj3 går helt inntil barnehageveggen, løfter pinnen og sleper den langs veggen over seg mens hun går langs husveggen til forsiden av

barnehagen. Her ser vi at Aj3 tusler alene. I denne barnehagen har barna tilgang til naturmateriale som leketøy. Ikke aner jeg hva Aj3 lekte at pinnen var. Kanskje lekte hun heller ikke, men bare slo den foran seg.

Aj3 slipper pinnen, og vasser i en søledam.

Aj3 løper mot lekebua, snur og løper mot huskene. Klatrer opp på huska setter seg ned. Får fart av en voksen. Tar i fart selv.

Aj3 bruker litt tid på å finne ut hva hun skal gjøre, men hun er fysisk aktiv og løper til de destinasjonene hun har som mål. Hun klatrer opp selv på huska, og tar etter hvert i fart selv.

Aj3 går av huska. Finner en lekebil som hun kjører rundt på asfalten. Graver sand med en spade. Aj3 legger fra seg spaden og går mot skogsområdet, hun krabber under noen trær og snakker med noen barn som sitter under trærne.

Aj3 klatrer av huska selv, og finner selv ut av

	<i>hva hun skal gjøre. Tilslutt krabber hun under noen trær, og det hadde i grunnen vært interessant å sett hvordan leken hadde utviklet seg under disse trærne. Men for at observasjonene skulle bli like på tidsbruk måtte jeg avslutte på dette tidspunktet.</i>

Resultat

Aj3 som leker i barnehage 2 er mer fysisk aktiv enn Lj3 i barnehage 1 gjennom de 45 minuttene observasjonene går. Vi ser at Lj3 bare er delvis fysisk aktiv mens vi ser at Aj3 er fysisk aktiv gjennom nesten hele observasjonen. De gangene vi kan se fysisk lek i barnehage 1 er når Lj3 leker med en venninne ved trærne, du bruker kroppen og det er tydelig gjennom lekesignalene at leker. De later som de plukker noe ned fra treet og har smilende fjes og stemmer. Men denne leken varer for så vidt bare i en kort sekvens. Etter hvert i barnehage 1 kan vi se at Lj3 blir mer fysisk aktiv når en voksen går sammen med henne til gresshaugen. Lj3 aker og ruller snøballer. Jeg kan ikke se noen tydelige lekesignaler her heller, men ser at Lj3 holder seg aktiv så lenge den voksne inspirerer henne til å lage snøballer og er med på aktiviteten. Lj3 blir brutt fra aktiviteten da den voksne har gått vekk fra gresshaugen og ned til gjerdet, da går også Lj3 ned til gjerdet og blir stillestående igjen.

Aj3 i barnehage 2 er stillesittende når jeg starter observasjonen men kommer raskt i fysisk aktivitet. På grunn av arealet i barnehage 2 løper Aj3 sammenhengende mye lengre enn Lj3 i barnehage 1 i den første runden hvor hun løper fra sandkassa og bak barnehagen. Aj3 starter også raskt med fysisk lek gjennom leken "bjørnen sover". Aj3 går i ring løper og leker. De har 2 runder hvor Aj3 går i ring og en runde hvor Aj3 er bjørn. Her ser vi at Barnehage 2 har fysisk lek sammenhengende i en et langt tidsrom. Den brytes litt opp av at de skifter lek, men Aj3 henger ser raskt på igjen. Når de leker en fysisk lek som heter katt og mus, blir Aj3 delvis stillestående i leken, men bruker kroppen aktivt for å stenge for når "katten" skal inn i ringen. Aj3 blir enda mer fysisk aktiv når hun får lov til å være mus. Dette er en god fysisk lek som inkluderer mange barn på engang. Når denne leken avsluttes, går Aj3 til fremsiden av barnehagen, hun har ingen fysisk lek men klatrer til slutt opp på huska og husker lenge før

hun klatrer av igjen. Deretter leker hun med en bil. Observasjonen avsluttes ved at Aj3 går inn i skogsområdet.

Med bakgrunn i dette vil jeg si at det er forskjell i barns fysiske lek i barnehage 1 og 2. I barnehage 2 er det større grad av fysisk lek enn i barnehage 1. Jeg vil drøfte dette nærmere i diskusjonskapitlet.

Diskusjon

I forhold til de resultater som kommer frem av undersøkelsene jeg har gjort får vi frem forskjellene på fysisk lek i de to barnehagene på en litt utydelig måte. Jeg tar selvkritikk for at jeg ikke har observert flere barn i barnehage 1 og 2, eller eventuelt observert samme barn flere ganger. På denne måten kunne jeg ha fått frem forskjellene på en mer tydelig måte, jeg hadde hatt mer sammenligningsgrunnlag, og om det faktisk hadde vært store forskjeller ville jeg ha sett de bedre med flere observasjoner.

Jeg vil starte med å diskutere utearealet i to barnehagene. Jeg fikk dessverre ikke tilgang til plantegninger over uteområdene, men har fotografert og beskrevet de to uteområde godt i vedleggene. Av disse beskrivelsene kan vi se at barnehage 1 har betydelig mindre areal enn barnehage 2, og jeg vil tro at dette gjør noe med lekene som utspiller seg i uteområdene. Jeg har i teoridelen av kapitlet skrevet om at ute området gir rom for arealkrevende lek. Jo større areal uteområdet har, jo mer arealkrevende leker kan barna leke. Vi ser av observasjonene at Aj3 i barnehage 2 løper sammenhengende mye lengre enn Lj3 i barnehage 1. Dette kan ha noe med arealet å gjøre, målet Aj3 løper mot i barnehage 2 ligger såpass langt unna at hun er nødt til å gå eller løpe langt få å nå målet. I barnehage 1 har du det meste av objekter, planter og lekestativ i øyensyn og det er ikke langt mellom hver lekestasjon, dette gjør at det blir kort gå/løpe vei til målet for Lj3. Med dette kan vi si at barnehage 2 innbyr til større arealkrevende leker enn barnehage 1, ergo kan den fysiske leken få utfolde seg mer i barnehage 2 enn barnehage 1.

Handlingsplanen "sammen for fysisk aktivitet" påpeker at barnehagens uteområder må stimulere til fysisk lek og aktivitet. Barnehagens uteområder må være utformet slik at de stimulerer til motorisk utvikling gjennom lek. Samtidig som de skal stimulere til lek og fysisk utfoldelse skal ute områdene også være trygge for barn i de ulike aldersgrupper (Departementene, 2005). Vi ser at barnehage 2 har større variasjon i terrenget enn barnehage 1, vi trenger ikke gå veldig nøye inn på dette da det er nøye forklart i vedlegget og dessuten fremgår det tydelig av bildene de store forskjellene det er mellom barnehage 1 og 2 sitt uteområde. Ved at barnehage 2 har terreng som gir naturlige fysiske og motoriske utfordringer vil jeg påstå at terrenget i barnehage 2 er med på å berike den fysiske leken som utspiller seg i barnehage 2. "Barn er grovmotoriske i sitt vesen. Barn er særpreget fysiske i sin tilnærming til naturen" (H, Rasmussen 1996, her i Bagøien, 2006, s 86). Altså, når vi voksne går i naturen og setter oss ned for å beundre en blomst eller nyte en utsikt er barna i full gang

med å teste naturens ”bevegelses lekeplass”. Barn tester ut med kroppen hvor mye springfart de må ha for å klare å hoppe over en stein eller en bekk. Barnas kropp er der hvor det er noe å gjøre, der hvor de kan bevege seg (H, Rasmussen 1996, her i Bagøien, 2006).

Uteområdet i barnehage 2 gir i størregrad mulighet til å utfolde seg fysisk enn uteområdet i barnehage 1. Vi ser at barnehage 2 har langt flere trær og busker barna kan klatre i enn i barnehage 1, som ikke har et eneste klatre tre i uteområdet sitt. Barnehage 2 har også områder med myr, plen og eng. Barna kan løpe fritt og boltre seg i forskjellig terreng. Men hvorfor vil barn så gjerne være i bevegelse hvor vi voksne vil sette oss ned med en kopp kaffe? K.B. Madsen (1975, her i Bagøien, 2006) mener det finnes grunnleggende motiv som styrer den kroppslige utfoldelseslysten. Det første Madsen nevner er sansetrang, barn oppsøker sansestimuli. Barn beveger seg for å stimulere sansene.

Det andre Madsen nevner er bevegelsestrang. På slutten av samlingsstunden eller lunsjen har barna sittet i ro lenge og har trang til å bevege på seg. Skogen eller uteområdet med store rom og ingen vegger gir mulighet for utløp av denne trangten til å bevege seg.

Det tredje Madsen nevner er skapertrang, barn prøver stadig vekk å skape noe. Vi ser titt og ofte eksempler på konstruksjonslek i barnehagen. Å bygge hytte ute i naturen, konstruere demninger ved bekken og søledammen gir utløp for skapertrangen.

Det fjerde og siste Madsen nevner er spenningstrang, Madsen mener barn har en trang til å oppleve spenning. Med tanke på at de har en trang til å oppleve spenning er det greit å ha et uteområdet som innbyr til spenning og som har mulighet for å skape spenning for barna. Dette kan være et tre som er høyere enn et annet, mulighet for å starte ake turen *enda* lengre opp i bakken (Madsen. K. B, 1975, her i Bagøien, 2006). Barn har altså en naturlig innebygd bevegelsesglede, for å bygge opp denne bevegelsesgleden er det viktig at de får tid og rom for å gi utslipp for denne trangten. Med denne teorien i bakgrunn kan jeg si at barn vil ha en rikere fysisk lek i barnehager med naturinnholdig og variert område enn i barnehager med lite variert og lite naturinnholding uteområde. Vi ser at barnehage 1 har et pent og ryddig uteområde, noe som kanskje vil sette stopper for fantasien hos barn. I Barnehage 2 møter vi et ryddig og oversiktlig uteområde når vi går inn porten til barnehagen, men på baksiden av barnehagen møter vi et uteområde uten lekeapparater men med masse trær og natur. Her er det bare for barna å boltre seg fritt i naturens ”affordances”.

Fra observasjonene får vi frem at det er forskjell på den fysiske leken i barnehage 1 og 2, vi får frem at det er mer av fysisk lek i barnehage 2. Det er mange faktorer som spiller inn i barns lek, og for at barna skal ta initiativ til lek. Vi ser at i barnehage 1 er det en voksen som

kaster brød til fuglene for å lokke de til barnehagen, i barnehage 2 skaper en voksen sangleker. Vi ser her at det er ikke uteområdet i seg selv som skaper forskjellen på leken, men hvordan den voksne velger å inspirere til lek. Likevel kan vi se at barnehage 2 skaper flere motoriske og fysiske utfordringer da terrenget er ujevnt og Aj3 kan løpe mellom trær og opp og ned bakker. Terrenget i barnehage 1 er tilnærmet vannrett, og den eneste bakken Lj3 kan løpe opp og ned er bakken som fører opp til toppen av gresshaugen.

Både i barnehage 1 og 2 ser vi at det er voksne i nærheten av barnet når det utvikler seg en fysisk lek. Rammeplanen sier noe om voksenrollen og fysisk lek under fagområdet kropp, bevegelse og helse. Blant annet har rammeplanen som mål at barna ”skaffer seg gode erfaringer med varierte og allsidige bevegelser og utfordringer... videreutvikler sin kroppsbeherskelse, grovmotorikk og finmotorikk, rytme og motoriske følsomhet” (Kunnskapsdepartementet, 2011). For at barnehagen skal nå disse målene som er satt fra kunnskapsdepartementet må personalet, altså førskolelærere, pedagogiske leder og alle som jobber i barnehagen ”forstå og gi oppmuntrende bekreftelse på barns sansemotoriske og kroppslige lek og inspirere alle barn til å søke fysiske utfordringer og prøve ut sine kroppslige muligheter” (Kunnskapsdepartementet, 2011). Kunnskapsdepartementet skriver også i rammeplanen at de voksne i barnehagen må følge opp barns lekeinitiativ og dessuten tilby spill og lek der barna må være fysisk aktive. Gjennom den fysiske aktiviteten må de voksne sørge for at barna opplever glede gjennom felleskap og mestring. Kunnskapsdepartementet sier også at personalet må ”skape betingelser for kroppslig lek og aktivitet der det brytes med tradisjonelle kjønnsrollemønstre slik at jenter og gutter på en likeverdig måte kan delta i alle aktivitetsformer” (Kunnskapsdepartementet, 2011).

Når vi ser på de to uteområdene som er studert og observert i denne oppgaven slår det meg at voksenrollen får kanskje enda større betydning i uteområder hvor det finnes lite naturinnholdige områder og få lekestativ. De voksne i barnehage 2 får god hjelp i å nå målene for kropp bevegelse og helse i rammeplanen ved å slippe barna ut i uteområdet. Barna i barnehage 2 kan selv søke de utfordringer de måtte ønske i det rike og varierte terrenget som finnes i uteområdet. Barna i barnehage 1 har ikke store mulighetene til å utfordre seg motorisk og fysisk på den flate asfalten eller den flate plenen og grusen som uteområdet består av. Om vi sammenligner en gå tur i de to barnehagenes uteområder vil vi se at en gåtur i de to forskjellige barnehagene vil utgjøre stor forskjell innen motorisk utfordring for to treåringer. Dette vil si at de voksne i barnehage 1 har et særskilt ansvar for å følge opp barna innen fagområdet kropp bevegelse og helse i utetiden. Jeg sier ikke at de voksne i barnehage 2 har

mindre ansvar på dette området, men at uteområdet er en avgjørende faktor for hvor mye førskolelærerne må organisere og arrangere for at alle målene i kropp, bevegelse og helse skal bli nådd. I og med at uteområdet i barnehage 2 har muligheter til å gi såpass store fysiske og motoriske utfordringer til barna vil det bli en motorisk bonus om personalet i barnehage 2 legger ekstra vekt på fagområdet kropp, bevegelse og helse i ute tiden. Terreng som gir fysiske utfordringer pluss voksne som engasjerer seg innen fagområdet kropp bevegelse og helse, vil gi topp kvalitet innen dette fagområdet. De voksne i barnehage 1 må muligens være litt mer bevisste på å følge opp barna innen fysisk lek, da uteområdet i seg selv ikke gir like store utfordringer.

I observasjonene ser vi at både Aj3 og Lj3 går mye alene. Aj3 husker på huskene i barnehage 2, og Lj3 sparker på sparkesykkelen i barnehage 1. Hvordan kan jeg som observatør vite at de ikke leker mens de går alene? Dette har jeg lite grunnlag til å si noe om, da det kan hende at begge har en lek pågående i hode. Lek er som tidligere nevnt en mental innstilling, både Aj3 og Lj3 bruker kroppen og er fysiske når de sparker på sparkesykkelen og tar i fart på huska. Om jeg hadde intervjuet de to jentene i etterkant eller underveis hadde jeg kanskje fått til svar at for eksempel Lj3 i barnehage 1 lekte at hun red på hesten sin mens hun sparket på sparkesykkelen. Aj3 kunne kanskje ha lekt at hun seilte på en båt mens hun tok i fart på huska. Viss dette er tilfelle hadde jo begge hatt en form for fysisk lek, og da hadde forskjellen mellom fysisk lek kanskje endret seg noe. Det er vanskelig som observatør å vite om et barn leker, spesielt når barnet leker alene, og ikke viser noen tegn til lekesignaler. Med dette i bakhodet velger jeg å se litt på den fysiske aktiviteten i de to forskjellige barnehagene, jeg har allerede nevnt noe om det i funn kapitelet og jeg vil at du som leser også gjør deg opp en mening om den fysiske aktiviteten i de to barnehagene.

Hvorfor er jeg så opptatt av fysisk aktivitet og lek, hvorfor vil jeg fordype meg i dette? Igjennom førskolelærerstudiet på Dronning Mauds Minne Høgskole har vi gjennom alle fag fått lærdom om viktigheten ved å legge et godt grunnlag for god sosial kompetanse og et godt grunnlag til å mestre utfordringer senere i livet. Barn må også i tidlig alder legge et godt grunnlag for holdninger til god helse, og skape egen god helse allerede i barnehagealder. Behovet for bevegelse er som tidligere nevnt naturlig nedlagt i barn. Barn som får vokse opp i stimulerende bevegelsesmiljø, her med hovedvekt på gode uteområder, vil utvikle god bevegelsesevne (Moen & Jackobsen, 2008). Om man i tidlig alder får gode oppvekstvilkår for å utvikle gode motoriske ferdigheter vil man lettere håndtere finkoordinering og spesialteknikk senere i livet, ja faktisk helt opp til moden alder. Allsidig bevegelses erfaring

er betraktet som nødvendig for maksimal utvikling (Moen & Jackobsen, 2008). På grunnlag av dette ønsker jeg å påpeke viktigheten av gode uteområder i barnehagen som gir gode muligheter for bevegelsesutfoldelse.

Jeg har også i teoridelen skrevet om barns evne til å forandre verden. Med tanke på at barn har en evne til å bruke fantasien sin til å forandre det meste til hva de ønsker og hva de trenger i leken sin, skulle man tro at uteområdet ikke spilte noen rolle. Jeg har ikke gjort noen undersøkelser om hvordan den generelle leken utspiller seg i de to uteområdene, og med kunnskap om at leken er en mental innstilling kan barn leke hvor som helst og når som helst. Barnehage 1 har, og jeg kun skulle sett på lek generelt mange gode lekestativ og stort nok område til å skape rom for lek. Men ser vi på barnehage 2, ser vi at barnehage 2 tilbyr alt som barnehage 1 har, men barnehage 2 har i tillegg til tradisjonelle lekeapparater et Eldorado av naturinnholdige områder.

Jeg mener jeg har fått frem forskjellene i de to uteområdene godt i løpet av denne oppgaven, og i fare for å gjenta meg selv vil jeg ikke kommentere de to uteområdene mer. Jeg har fått frem at det var noe mer fysisk lek i barnehage 2 mot barnehage 1, men fikk det ikke frem på så god måte som jeg skulle ønske. Jeg ser i etterkant og i skriveprosessen av denne oppgaven at jeg burde ha observert flere barn i de to barnehagene og barn i forskjellige aldre. Jeg er så skråsikker på erfaringer fra egen barndom og med bakgrunn i teori på at jeg med flere observasjoner ville fått frem forskjellene i fysisk lek på en bedre måte enn jeg nå har gjort.

Avslutning

Jeg har i denne oppgaven prøvd å finne svar på problemstillingen ”Er det forskjell i barns fysiske lek i barnehager med ulikt uteområde?”. Jeg har bevisst valgt ut to barnehager med forskjellige uteområder og dermed observert et barn i hver av barnehagene. I etterkant har jeg sammenlignet disse observasjonene for å finne ut om det er noen forskjell i den fysiske leken. Jeg har kommet frem til at det er mer av fysisk lek i barnehage 2 enn i barnehage 1.

Viktigheten av å legge grunnlaget for god helse allerede i barnehagen blir nevnt, og er et av hovedargumentene i teksten for gode uteområder i barnehagen. Gode uteområder gir gode muligheter for et godt bevegelsesmiljø, og sammen med voksne får barna legge godt grunnlag for gode holdninger til fysisk aktivitet senere i livet. Barnehagen har rammeplanen å forholde seg til, og rammeplanen legger føringer for hvordan personalet bør forholde seg til fagområdet kropp, bevegelse og helse. Uteområdet kan brukes som et verktøy for å utøve

dette fagområdet, og et godt uteområde vil være med på å utøve dette fagområdet uten at førskolelærerne og personalet har organiserte aktiviteter innenfor fagområdet.

Igjennom observasjonene kan jeg ikke med sikkerhet si at det er uteområdet som er hovedgrunnen til forskjellene innen fysisk lek, det er mange faktorer som spiller inn under barns lek i barnehagen. Leken blir blant annet påvirket av voksenrollen, andre lekekamerater, værforhold og dagsform. Vi ser igjennom teori delen, observasjonen og drøftingsdelen helt klart fordeler med et stort, godt og variert uteområde. Jeg kan også på bakgrunn av observasjonen avslutte med at, ja, det er forskjell i barns fysiske lek i barnehager med variert uteområde.

LITTERATURLISTE:

Anderssen A. S, Hjermann I, 2000, Fysisk aktivitet – en sentral faktor i forebyggingen av hjerte- og karsykdommer – *Tidsskrift for den norske lægeforening, temahefte – fysisk aktivitet og helse*, Nr. 26, 2000; 120: 3168-72

Bagøien. T, 2006, *Barn i friluft – om verdifullt friluftsliv*, 2. utgave 2. opptrykk Oslo: Sebu forlag

Dalland. O, 1993, *Metode og oppgaveskriving for studenter*, Oslo: Universitetsforlaget

Departementene, 2006, *Handlingsplan for fysisk aktivitet 2005 – 2009 – Sammen for fysisk aktivitet*. 5. opplag

Kunnskapsdepartementet, 2006, Lastet ned fra regjeringen.no 13.04.12, <http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Barnehager/veileder/F-4225.pdf> *Veileder for utforming av barnehagens utearealer*

Kunnskapsdepartementet, 2011, *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.

Lillemyr. O. F, 2011, *Lek på alvor* 3. utgave Oslo: Universitetsforlaget

Lyseklett B. O, red, 2005, *Ute hele dagen! – Artikkelsamling basert på nasjonal konferanse om natur- og friluftsbarnhager Trondheim, 21. – 22. Oktober 2004*. Trondheim: Skipnes AS

Løkken. G & Søbstad. F, 2006, *Observasjon og intervju i barnehagen*, 3. utgave Oslo: Universitetsforlaget

Moen. E & Jacobsen. B. K, 2008, *Skritt for skritt – Barn og bevegelse Fysisk fostring/kroppsøving i barnehage og grunnskole*, Nesbru: Forlaget Vett & Viten AS

Olofsson K. 2005 i *Kompendium Lek og Barndom*, Trondheim: Tapir

Sosial – og helsedepartementet, 2011, Lastet ned fra regjeringen.no 13.04.12, <http://www.regjeringen.no/nb/dep/hod/dok/regpubl/stmeld/2010-2011/meld-st-16-20102011/4.html?id=639809> *Nasjonal helse og omsorgsplan 2011 – 2015*

VEDLEGG 1

Barnehage 1 i tekst og bilder. Da observasjonen ble gjort var det litt snø rundt om i barnehagen. Bildene ble tatt på et annet tidspunkt, og da var snøen smeltet. Barnehage 1 hadde samme værforhold som barnehage 2 har på bildene da observasjonen ble gjort.

Barnehage 1's uteareal er formet mer eller mindre som et rektangel. Om du står helt i enden får du et klatrestativ med grus under. I bakgrunnen kan du se den blå trapesen som ble brukt under min observasjon

Klatrestativet sett forfra.

Til venstre for klatrestativet er det noen busker. Området blir skilt av med trestokker som stikker opp fra grunnen.

Her ser du deler av den blå trapesen og i bakgrunnen ser du gresshaugen som jeg har valgt å kalle det i observasjonen min. Bak trapesen kan du også se trærne som ble et lite samlingspunkt for noen av barna.

Her står vi på klatrestativ området. Vi ser at det er noen busker i forgrunnen.

Trærne i forgrunnen av gresshaugen.

Asfaltert vei fra klatrestativ til enden av uteområdet.

Her ser du gresshaugen i forkant og trapesen og klatrestativet i bakgrunnen.

Gresshaugen og starten på sandkassa.

Sandkassa med steiner og en huske.

Sandkassa og to husker til.

Enden på den asfalterte veien. Til høyre er porten inn til barnehagen og lekebua.

Sandkassa og huskene

Fra den ene enden på uteområdet kan du se det meste, bortsett fra det som gjemmer seg bak gresshaugen og stolpen.

På den ene stolpen er det montert på klatreklosser slik at barna kan prøve seg på klatring.

I sandkassa er det montert to stoler som man kan sitte på mens man leker seg. Eller bruke som kokeplate.

Sandkassa sett fra annen vinkel. Nå har vi vært igjennom uteområde i barnehage 1.

VEDLEGG 2

Barnehage 2 i bilder og tekst:

Bilde tatt fra lekebua i barnehagen

Bilde tatt fra lekebua og mot inngangsparti, på dette området ser vi grus og at grunnen ikke er vannrett.

Her ser vi at det er kun veien fra inngangsporten og inn til hovedinngangen som er asfaltert.

Barnehagen har tradisjonelle lekestativ som huske, hompedisse og dukkestue.

Under snøen er det sådd plen og sykkelveier med grus.

Inngangsporten til barnehagen.

Bilde tatt mot lekebua. I bakgrunnen ser du starten på skogsområdet uteområdet disponerer.

Bak huskestativet, på tur fra fremsiden på barnehagen til baksiden på du passere denne hengebroen, og sjørøverskipet.

Huskestativet sett fra hjørnet på barnehagen.

Om du vender blikket til høyre når du står på hjørnet ser du mot lekebua og inngangspartiet til barnehagen.

Snur du deg å går bak barnehagen møter du en stor åpen plass før du møter trær og nedoverbakke som fører til ei slette. Dette er bak sjørøverskuta.

Deler av skogsområdet uteområdet tilbyr. Dette er på baksiden av barnehagen. Slike områder er det hele veien rundt.

Inne i skogsområdet (bildet du ser ovenfor)

finnes en hytte/bro som innbyr til lek.

Du kan trygt passere skogsområdet

ved å gå langs gjerdet. Når du passerer dette kommer du ned til enga du ser i bakgrunnen. Her er det plassert et fotballmål.

Her står vi å ser på skogsområdet vi nettopp har passert. Bak grantreet finnes hytta/broa.

Her kan barna spille fotball mellom trær. Eller holde på med sangleker, som de gjør i observasjonen min. Det vises ikke godt på bilder, men grunnen er langt ifra vannrett.

Her er fotballbanen sett fra en annen vinkel. Her ser du at det står trær langs barnehagegjerdet som kan brukes til mang slags lek.

Trærne følger gjerdet et langt stykke. Fotograf står fortsatt på fotballbanen.

Her står vi rett på baksiden av barnehagen og ser ned på fotballbanen, du ser vi må ned en bakke for å komme dit.

Snur vi blikket mot venstre fra øvrige bilde ser vi at trærne langs gjerdet følger videre bortover. På høyden bak barnehagen er det sådd plen og satt og et lekestativ.

Her ser du lekestativet i sin helhet.

Blikk fra fotballbanen og opp på baksiden av barnehagen.

Går vi fra fotballbanen og videre rundt barnehagen ser vi at det dukker opp ei grillhytte i det fjerne.

Snur du blikket opp på skrå mot barnehagen ser vi skråningen som følger ned til fotballbanen og stien bort til grillhytta.

Vell fremme til grillhytta. Hytta er plassert strategisk slik at man kan leke uforstyrret på baksiden av grillhytta.

Snur vi blikket opp mot barnehagen ser vi dette området, fortsatt er det masse naturinnholdig område. Barnehagen har ikke hugget ned et eneste tre da de utformet uteområdet sitt.

Utenfor grillhytta.

Går du videre forbi grillhytta

kan du fortsette til ei myr som ligger skjult bak noen trær. Men da må du krysse en bekk. Her ser vi spor etter barn som har konstruert en bro med pinner.

Myra, blikket vendt mot grillhytta.

Ser du gjennom skogen fra myra ser du mer myr og ned på sletta som fører opp til fremsiden av barnehagen.

Du kan følge en vei bak trærne om du smyger deg langs gjerdet.

Myra ligger adskilt fra de andre områdene, og har ingen lekeutstyr.

Fra myra kan du passere gjennom stammene til noen svære trær for å komme deg ned på sletta igjen.

Når du har kommet deg ned på sletta igjen og går videre på runden rundt barnehagen kan du skimte et nett eldorado i enden.

I netting eldoradoet kan du klatre og boltre deg.

En grøft går langs treskillet som skiller sletta grusveiene og sådd plen.

Bak netting eldoradoet er det muligheter for å klatre på berg og gjemme seg bak trær.

Vi ser tydelig at noen har sklidd på rompa nedover berget.

Her ser du slette og treskillet som skiller fra sletta og opp på grus, sådd plen og asfalt.

Om du ikke vill gå igjennom treskillet kan du ta gangbanen fra forsiden av barnehagen og ned til slette. Eller du kan leke under den.

Her har vi gått opp fra slette, vi skimter netting eldoradoet i bakgrunnen. I forgrunnen ser du masse grus og to skur. Helt til venstre ser du starte på en sandkasse.

Snur vi, ser vi hele sandkassen og en konstruksjon som fører regnvannet fra takrenna ned i en vannbeholder som fører vannet ned i grusen. Dette kan ikke være annet enn populært.

Snur du deg fra sandkassa og mot barnehagen ser du en ambulansebil og så vidt en politibil i bakgrunnen, mellom disse går det sykkelveier med grus.

Ambulansen og politibilen. Her er det heller ikke helt jevn terreng. I forgrunnen ser du en båt med sand.

Så har vi gått runden rundt barnehagen. Her er vi tilbake til den asfalterte veien til inngangspartiet

VEDLEGG 3

OBSERVASJON

Dato: 20.03.12

Barn: Lj3

Værforhold: Snø og slapse på bakken, litt regn. 4 grader.

Klær: Regnklær

Tidsrom: 09.15 – 10.00 (45 minutter)

Lj3 løper fra barnehageinngangen og ned til porten som fører inn i ute området. Lj3 står stille og venter på en voksen. Lj3 går gjennom porten og inn i parken. Lj3 og en voksen går over plassen og stiller seg ved gjerdet. En voksen kaster brød over gjerdet. Lj3 og en voksen går til midt på plassen. Står i ro og ser etter fugler. De står på samme plass og prater og deler opp brød. Lj3 setter seg på huk og spiser brødskive. Lj3 går opp gresshaugen, og blir stående på toppen. Lj3 kaster en brødbit. Lj3 står i ro og kikker i luften. Lj3 kaster enda en brødbit. Lj3 setter seg på huk. Lj3 går ned gresshaugen og stiller seg ved gjerdet, og ser på endene som er på andre siden. Lj3 og en voksen står lenge å ser på endene, Lj3 kaster brød gjennom gjerdet. Lj3 løper halv vegg opp gresshaugen, og løper så ned til gjerdet igjen. Lj3 hopper opp og ned på tærne ved siden av en voksen. Lj3 går fra gjerdet, til midten en plassen og tusler rundt. Lj3 løper bort til trærne bak gresshaugen. Lj3 lener seg til en tre mens hun prater med en venninne. Lj3 setter seg på rumpa, reiser seg igjen. Lj3 strekker hendene opp mot treet og later som hun tar ned noe fra treet, gjentar dette 4 ganger. Lj3 går til buskene i uteområdet, tusler rundt buskene og går tilbake til trærne. Lj3 bøyer seg og skyver på en trestokk som ligger på bakken. Lj3 strekker igjen hendene opp mot treet og later som hun tar ned noe. Lj3 går til blå trapes, går opp trapesen, går ned trapesen, går deretter til trærne igjen. Lj3 drar i et tau som henger ned fra et av trærne, faller på rumpa, reiser seg og drar pånytt i tauet. Lj3 slipper tauet og støtter seg til et tre. Går fra treet til porten, en voksen blir med inn i leke bua. Lj3 kommer ut med en sparkesykkel, hun leier sparkesykkelen. Lj3 sparker på sparkesykkelen fra porten og bort til trærne, setter fra seg sykkelen ved trærne, og tusler tre runder rundt trærne. Lj3 går bort til sparkesykkelen, skyver den gjennom snøen og opp til asfaltveien som nesten er bar for snø. Sparker sykkelen fra asfaltveien fra trærne til sandkassen. Går fra sykkelen og går opp i sandkassen, løfter opp en vannkanne og studerer denne. Lj3 setter seg

på en melkekasse. Reiser seg fra melkekassen og får en spade fra en voksen. Lj3 setter seg på melkekassen igjen. Lj3 bøyer seg ned og graver opp sand fra sandkasse og heller ned i vannkanna. Lj3 snur vannkanna og rister sanda ut fra vannkanna. Lj3 reiser seg fra melkekassen og går fra sandkassa bort til porten og tar tak rundt låret til en voksen. Lj3 vogger fra side til side. Lj3 slipper låret til den voksne og Lj3 går sammen med en annen voksen fra porten til opp på gresshaugen. Lj3 aker på rumpa ned gresshaugen, når hun er nede fra gresshaugen går hun opp igjen. Lj3 stiller seg på alle fire, får en snøball av en voksen og triller den rundt på haugen. Lj3 reiser seg og sparker snøballen. Lj3 følger etter snøballen, Lj3 sparker snøballen til den er helt ned fra gresshaugen. Lj3 går opp gresshaugen igjen, setter seg ned og triller på ny snøball, deretter reiser hun seg igjen og sparker snøballen ned gresshaugen igjen. Hun løper opp gresshaugen, ser ned mot gjerdet, og går ned gresshaugen og stiller seg ved gjerdet som vender mot kanalen.

VEDLEGG 4

OBSERVASJON

Dato: 11.04.12

Barn: Aj3

Værforhold: Snø og slapse på bakken, vind. 5 grader.

Klær: Regndress

Tidsrom: 10.50 – 11.35 (45 minutter)

Aj3 sitter i sandkassa bak lekebua og graver med en spade i sanden. Hun graver sand med spaden, og løfter spaden opp til bøtta og heller sanden i bøtta. Dette gjentar hun flere ganger. Aj3 reiser seg og står i sandkassa. Hun går ut av sandkassa og løper mot hovedinngangen til barnehagen, hun svinger til høyre og løper videre til baksiden av barnehagen. Aj3 lener seg mot husveggen til barnehagen. Aj3 løper fra veggen og ned til gress sletta. Hun stiller seg ved førskolelærer 1. Sammen danner de en ring med mange andre barn. Aj3 holder hender med to andre barn. Aj3 slipper hendene til de hun holder og går ut av ringen. Hun setter seg på gresset ved en annen førskolelærer. Aj3 får maling i ansiktet av førskolelæreren som sitter på gresset. Aj3 reiser seg og går tilbake til ringen, hun holder hender med to andre barn. Aj3 går i ring med de andre barna samtidig som de holder hender og synger Bjørnen Sover. Aj3 løper vekk fra ringen og mot trærne som står langs barnehage gjerdet. Hun løper bak et tre og noen runder rundt det, deretter løper hun mot førskolelærer 1 og stiller seg ved siden av henne. De danner en ny ring. Aj3 holder hender med førskolelærer 1 og et annet barn. De går igjen i ring og synger Bjørnen Sover. Aj3 løper mot grantrærne som står midt på plassen, snur og løper tilbake igjen. Aj3 legger seg ned på gresset. De andre barna danner en ring rundt Aj3. Aj3 ligger på gresset og spretter opp når de andre barna er ferdig med sangen. Aj3 løper etter de andre barna mot barnehagegjerdet, hun strekker hendene ut mens hun løper. Aj3 faller på gresset, reiser seg rett opp igjen og løper videre etter de andre barna. Aj3 legger handa på et annet barn, og sier "tatt". De løper tilbake til førskolelærer 1 og danner en ny ring. Aj3 holder hender med to andre barn. De løfter hendene opp og ned, et barn (som er katt, i leken katt og mus) vill inn i ringen, Aj3 og barnet til høyre for henne sperrer for ved å holde hendene langt nede. Aj3 går ut av ringen, og setter seg på gresset og leker med ansiktsmalingen som står der. Aj3 går tilbake til ringen, hun stiller seg midt i ringen (hun er nå mus i leken katt og mus).

Hun bøyer hodet og løper ut av ringen, hun løper halvvegs rundt ringen før hun bøyer seg og løper inn i ringen igjen. Aj3 bøyer seg og løper ut av ringen igjen, hun løper to runder rundt hele ringen, bøyer kroppen og løper inn i ringen igjen. Hun blir stående noen sekunder før hun bøyer kroppen og løper ut av ringen. Hun løper halvvegsrundt og inn i ringen igjen, en gutt legger hendene rundt henne og sier "tatt". Aj3 stiller seg tilbake i ringen, og holder hender med to andre barn. Igjen løfter hun hendene opp og ned, og sperrer for når "katten" kommer. Dette gjør hun mange ganger. Aj3 går ut av ringen, finner en lang pinne som hun slår i bakken foran seg, mens hun går opp bakken mot baksiden av barnehagen. Hun går helt inntil husveggen til barnehagen, hun fører pinnen opp mot veggen, og sleper pinnen langs veggen mens hun går mot forsiden av barnehagen. Hun slipper pinnen og vasser i en søledamm på forsiden av barnehagen. Aj3 løper mot lekebua, hun snur på hælen og løper til huskene. Hun stiller seg ved en huske og ser seg litt rundt. Hun klatrer opp på huska, og setter seg ned. En assistent gir Aj3 fart. Aj3 skyver føtter frem og lener overkroppen tilbake for å få fart på huska. Gjentar mange ganger, og husker lenge. Aj3 hopper av huska, bøyer seg ned og under huska for å komme seg frem. Hun går over dekkene som skiller gresset fra "huske området", og legger seg i snøen, hun reiser seg igjen. Aj3 tusler rundt på lekeplassen, tar opp en bil og skyver denne rundt på asfalten. Aj3 finner en lang stor spade som hun graver sand med, hun heller sanda over på lekebilene. Aj3 legger fra seg spaden, og går inn mot "skogsområdet", hun krabber under noen trær og snakker med noen andre barn som sitter under trærne.